

УДК 811.161.2'25=111:37

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

Олена МОСКАЛЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу, Одеський національний морський університет, вул. Мечникова, 34, м. Одеса, Україна, 65029

ORCID: 0000-0003-4956-7238

Бібліографічний опис статті: Москалюк, О. (2025). Особливості українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на матеріалі TED Talks). *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 103–108, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ІЗ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ TED TALKS)

Стаття присвячена дослідженню специфіки українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на матеріалі TED Talks). Актуальність дослідження зумовлена зростанням суспільного інтересу до проблем зміни клімату, охорони довкілля та сталого розвитку, а також необхідністю якісного відтворення екологічного дискурсу українською мовою для забезпечення ефективної комунікації та популяризації наукових знань. Відомо, що платформа TED Talks презентує публічні виступи, орієнтовані на ефективне поширення важливих ідей для правильного розуміння і формування ставлення до найактуальніших питань. Конференція сформувала свої власні принципи, до яких відносяться виразний формат виступу, широта змісту, прагнення знайти найцікавіших людей.

За основу дослідження були обрані промови на платформі TED з проблем екології. Було детально проаналізовано відповідні промови, їх структурні, лексико-граматичні та стилістичні особливості. Під час перекладу фахівці найчастіше вдаються до використання трансформації вилучення, що зумовлено жорсткими технічними вимогами щодо субтитрів на сайті TED Talks. Розглянуто основні лінгвістичні та перекладацькі труднощі, серед яких: передача термінології, адаптація культурно зумовлених реалій, відтворення емоційно-переконувального впливу та риторичних стратегій спікерів. Проаналізовано типові перекладацькі трансформації, а саме: лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні, що забезпечують точність, доступність та ефективність комунікації у перекладі. Зроблено висновок, що успішний переклад екологічних TED-виступів українською мовою ґрунтується на поєднанні термінологічної точності, збереженні комунікативної інтенції автора та адаптації змісту до очікувань української аудиторії.

Ключові слова: публічний дискурс, платформа TED Talks, переклад публічних виступів, перекладацькі трансформації, екологічні проблеми.

Olena MOSKALIUK

PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Translation, Odesa National Maritime University, 34 Mechnykova Str., Odesa, Ukraine, 65029

ORCID: 0000-0003-4956-7238

To cite this article: Moskaliuk, O. (2025). [Peculiarities of Ukrainian translation of English public speeches on environmental issues (based on TED Talks)]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 103–108, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

PECULIARITIES OF UKRAINIAN TRANSLATION OF ENGLISH PUBLIC SPEECHES ON ENVIRONMENTAL ISSUES (BASED ON TED TALKS)

The article deals with the study aimed at the specifics of the Ukrainian translation of English public speeches on environmental issues (based on TED Talks material). The relevance of the research is the growth of public interest in the problems of climate change, environmental protection and sustainable development to ensure effective communication and popularization of scientific knowledge. It is known that the TED Talks platform presents public speeches focused on the effective dissemination of important ideas for the correct understanding and formation of attitudes to the most pressing issues. The conference has formed its own principles, which include an expressive format of the speech, breadth of content, and the desire to find the most interesting people.

Speeches on the TED platform on environmental issues have been chosen as the basis for the study. The relevant speeches, their structural, lexical-grammatical and stylistic peculiarities have been analyzed. During translation, specialists most often resort to the use of the extraction transformation, which is due to the strict technical requirements for subtitles on the TED Talks website. The main linguistic and translation difficulties are considered, including: the transfer of terminology, the adaptation of culturally conditioned realities, the reproduction of emotional and persuasive influence and rhetorical strategies of speakers. Typical translation transformations have been analyzed, namely: lexical, grammatical, stylistic and pragmatic, which ensure the accuracy, accessibility and effectiveness of communication in translation. It is concluded that the successful translation of environmental TED talks into Ukrainian is based on a combination of terminological accuracy, preservation of the author's communicative intention and adaptation of the content to the expectations of the Ukrainian audience.

Key words: public discourse, TED Talks, translation of public speeches, translation transformations, environmental challenges.

Актуальність дослідження. Проблематика екології посідає одне з провідних місць у сучасному публічному дискурсі, а платформа TED Talks є важливим майданчиком для поширення науково-популярних ідей, спрямованих на підвищення екологічної свідомості. Публічні виступи на тему екології поєднують у собі елементи наукової аргументації, емоційної апеляції та риторичних стратегій впливу. Це створює певні труднощі для перекладача, який має не лише адекватно передати зміст, а й зберегти комунікативну мету, ритм і стиль виступу.

Неможливо відтворити переклад, який буде схожий повністю на оригінал. Звідси виходить, що задача перекладача зробити текст перекладу найбільш наближеним до оригіналу. Головна проблема в тому, що не завжди існують паралелі між мовами оригіналу та перекладу, тобто немає структурних та семантичних аналогів. Саме тут в нагоді трапляються перекладацькі трансформації, які більш детально будуть розглянуті пізніше.

Теоретично-методологічне підґрунтя дослідження становлять концептуальні положення і тези, що стосуються загальних проблем публічного дискурсу (Ф. Бацевич, Л. Безугла, І. Біскуб, Р. Водак, А. Загнітко, М. Халлідей). Аналізуючи роботи багатьох вчених, можна виявити їхні важливі досягнення, а саме: вивчення різних аспектів культури спілкування, специфіки публічних виступів (І. Гамрецький, Н. Герасименко, Н. Гейко, М. Діденко, Н. Коваль, Г. Павловська, та ін.); аналіз лінгвістичних особливостей публічного мовлення, в тому числі й перекладацькі аспекти (В. Богатко, Н. Івкова, Т. Свиридюк, та ін.). Окрім того, значний внесок у розвиток науки про мистецтво красномовства зробили українські (Н. Бабич, А. Богуш, С. Кошачевський, В. Червонецький, Г. Онуфрієнко, З. Сікорська,

Л. Шевченко) й зарубіжні (І. Томан, Z. Harris, P. Engel, J. O'Connor Power, S. Turner etc.) дослідники.

Таким чином, **метою статті** є визначення основних особливостей українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на прикладі виступів TED Talks) та окреслення перекладацьких стратегій, що забезпечують збереження комунікативного ефекту оригіналу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміни в екологічній ситуації світу дуже впливають не тільки на людей, а й безпосередньо на термінологію та її розвиток у науці. В результаті цього, в світі спостерігається збільшення професійної лексики. Саме американська платформа TED Talks має ряд підкастів та відеоматеріалів, які висвітлюють проблеми екології, використовуючи відповідну лексику. Наявність англійських виступів складає базу перекладів на різні мови світу.

Англійські виступи з проблем екології є досить насиченими, тому почнемо їх аналіз із структурних особливостей. Першою структурною особливістю є вступ. Ця особливість полягає в тому, що початок промови повинен зацікавити аудиторію, та налаштувати її увагу на сприйняття. Доповідачі та перекладачі повинні зорієнтувати аудиторію та встановити зв'язок між аудиторією [3]. Другою структурною особливістю є основна частина промови. У промові основні моменти мають бути чітко викладені та позначені як чіткі та важливі для аудиторії. Останній структурний компонент – підведення підсумків. Доречні висновки можуть посилятися на вступ, пропонувати аналогію чи метафору, яка передає основну ідею.

Перекладачі використовують велику кількість прийомів та трансформацій, для того, щоб переклад був адекватним для мови перекладу.

Наші вітчизняні фахівці також роблять велику кількість наукових перекладів. Неможливо відтворити переклад, який буде схожий повністю на оригінал. Звідси виходить, що мета перекладача зробити текст перекладу найбільш наближеним до оригіналу. Головна проблема в тому, що не завжди існують паралелі між мовами оригіналу та перекладу, тобто немає структурних та семантичних аналогів. Аналізуючи переклади англомовних виступів з проблем екології на платформі TED Talks, виявлені класичні лексичні та граматичні трансформації, які використовуються перекладачами. Лексичні особливості, які наявні, це конкретизація, генералізація. Наявні такі граматичні трансформації, як перестановка, членування та об'єднання речень [2].

Почнемо аналіз промов з лексичних особливостей перекладу. Прикладами конкретизації можуть слугувати наступні уривки з промов. Уривки, які наведені нижче, взяті з промови *“The line between life and not-life”*. *“So historically there has been a huge divide between what people consider to be non-living systems on one side, and living systems on the other side”*. Історично склалася велика різниця між тим, що люди вважали неживими істотами, з одного боку, і живими системами, з іншого [5, с. 96]. В цьому випадку, перекладач використав прийом компенсації, а саме використання дієслова з широким диференційованим значенням *has been*, та виходячи із контексту, перекладач вибрав значення *склалася*.

Серед слів широкої семантики необхідно, перш за все, виокремити групу широкозначності дієслів типу *be, get, take, give, have, make, do, say, come, go*. При перекладі вони часто замінюються дієсловами з більш конкретним значенням

Наступний приклад: *“And so these are the things we will try to do in the lab, make some experiments that have one or more of these characteristics of life”*. Це і є те, що ми намагаємося робити у лабораторії, проводимо деякі експерименти, за наявності однієї або більше характеристик життя [4, с. 10].

“And so what we do is, we start simple and we work our way up to living systems. Consider for a moment this quote by Leduc, a hundred years ago, considering a kind of synthetic biology: The synthesis of life, should it ever occur, will not

be the sensational discovery which we usually associate with the idea”. Отже, ми починаємо з простого і рухаємося у напрямку живих систем. Задумайтеся на мить над цією цитатою Ледюка, який ще сто років тому сказав про синтетичну біологію: *«Синтез життя, якщо він коли-небудь станеться, не буде сенсаційним відкриттям, з яким ми зазвичай асоціюємо цю ідею [8]*.

Першу фразу *“and so what we do”* перекладач відтворив *«отже ми починаємо»*. Дієслово *do* має широкий спектр значень, та для адекватності вихідного тексту перекладач обрав значення *«починаємо»*. Та другу фразу *“we work our way”* переклав як *«рухаємося»*, конкретизувавши значення [1]. Та варто помітити, що в цій фразі була також використана лексико-граматична трансформація, а саме: опущення. Автор перекладу обрав доречними опустити займенник *“we”*.

“What that means is, I can mix some chemicals together in a test tube in my lab, and these chemicals will start to self-associate to form larger and larger structures”. Це означає, що я можу змішати декілька хімікатів у пробірці в своїй лабораторії, а вони почнуть самостійно поєднуватись для створення все більших структур [8].

Приклади, що наведені нижче, взяті з іншої промови, а саме: *“Hopeful lessons from the battle to save rainforests”*. *“And among all this biodiversity that they had never seen before, they found one species that caught their attention very quickly”*. І серед усього біорозмаїття, якого вони до цього ніколи не бачили, вони знайшли одне дерево, яке прикувало їхню увагу [7].

“The indigenous people called this species pau brasil, and that’s the reason why this land became land of Brasil, and later on, Brazil. That’s the only country in the world that has the name of a tree. So you can imagine that it’s very cool to be a forester in Brazil, among other reasons”. Корінні мешканці називали це дерево пау-бразіл, і саме тому цю землю назвали *«земля Бразіл»*, а потім просто – Бразилія. Це – єдина країна в світі, яку назвали на честь дерева [8].

В цих двох випадках дуже яскраво відображено, що українське дієслово *«назвали»* має декілька відповідників в англійській мові, а саме: *become* та *has the name of*.

“Apart from all those products, the forest is very important for climate regulation”. Окрім

усіх цих продуктів, ліс відіграє важливу роль у регуляції клімату [8]. В цьому прикладі знову відображено дієслово з широким диференційованим значенням *is* яке при перекладі має більш конкретне значення «відіграє». “It forms a surface that is, say, chemically active”. Вона утворює поверхню, яку можна назвати хімічно активною [8].

Наступний вид лексичних трансформацій, який був також використаний при перекладі промов являється генералізація. Це прийом який є протилежним до прийому конкретизації. Наведені нижче приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”: If we accept the theory of evolution, then the first dawn of synthesis of life must consist in the production of forms intermediate between the inorganic and the organic world, or between the non-living and living world, forms which possess only some of the rudimentary attributes of life»so, the ones I just discussed “to which other attributes will be slowly” added in the course of development by the evolutionary actions of the environment”. Якщо ми приймаємо теорію еволюції, то перше відкриття синтезу життя має полягати у впровадженні проміжних форм між органічним та неорганічним світами або між живою та неживою природою, формами, які володіють тільки деякими рудиментарними ознаками життя йдеться про ті питання, які ми щойно висвітлили, «до яких постійно будуть додаватися інші атрибути у ході розвитку еволюційних дій навколишнього середовища» [10].

В цьому прикладі генералізація була дуже доречною, адже автор розширив значення слова “ones” о «питання».

Наступна проаналізована промова “*Ecology from the air*”. “Well recently, I led an airborne mapping campaign in the Kruger National Park in South Africa”. Нещодавно я керував операцією з повітряної картографії у Національному парку Крюгера, що у Південній Африці.

І ще приклад: “I bring up this example to begin, because it emphasizes how little we know about nature”. Я навів цей приклад з самого початку, тому що він показує, наскільки погано ми знаємо природу.

Щодо граматичних трансформацій, які перекладачі використовували при перекладі промов, були застосовані перестановка, заміна частин мови та членування та об’єднання речень.

Почнемо з перестановок, які використовувались досить часто, викликані цілим рядом причин, основною з яких є відмінності у структурі речення в англійській та українській мовах.

Першим прикладом цього явища буде слугувати уривок з промови “*Hopeful lessons from the battle to save rainforests*”. “We’ve actually lost two billion hectares in the last 2,000 years. But in the last 100 years, we lost half of that”. За 2000 років ми втратили 2 мільярди гектарів. Більше половини ми втратили за останні 100 років. Фраза in the last 2,000 years в англійському варіанті стоїть в кінці речення, бо є темою, а “We’ve actually lost two billion” є ремою. Тому для того, щоб переклад був адекватним для української мови, їх розташували на початку речення [9].

Наступні приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”. “*This is natural from the environment, this clay*”. Ця глина видобувається природним способом. І ще один приклад: “It could run a metabolism on it”. На ній може відбуватися метаболізм [9].

Інший прийом, який використовували перекладачі – членування та об’єднання речень. Наприклад, в промові “*When I die, recompose me*”. “In some places, you can’t buy a plot no matter how much money you have”. У деяких місцях неможливо купити навіть ділянку. І справа тут не в грошах.

Окрім того, в промові: “*Hopeful lessons from the battle to save rainforests*”. “This also allows us to make a big operation to seize corruption and illegal activities that ended up having 700 people in prison, including a lot of public servants” [7]. Це також дозволяє нам проводити масштабні операції з викриття корупції та незаконної діяльності. Ми вже засадили до в’язниці 700 осіб, серед яких багато і державних службовців.

Використання лексико-граматичних є невід’ємною та однією з найголовніших трансформацій, яку використовують перекладачі. При аналізі промов, було знайдено достатню кількість прикладів, в яких були застосовані такі прийоми.

Переходячи до аналізу стилістичних особливостей, почнемо з прикладів характеристик публіцистичного стилю. Перша характерна особливість публічних виступів-звернення. Нижче наведені приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”, а саме: We’ll just take

one example here: a virus is a natural system, right?, So that's just forming some body stuff, right?, So just through self-assembly, mixing things together in the lab, we can come up with, say, a metabolic surface with some informational molecules attached inside of this membrane body, right? [9].

Друга стилістична особливість, на яку б ми хотіли звернути увагу – комунікативно-інформаційна функція, яка спрямована на роботу з широкою аудиторією. За приклад візьмемо фрази з промови “*Ecology from the air*”:

“I want to share three of those questions with you today. The first questions is, how do we manage our carbon reserves in tropical forests?”

My second question: How do we prepare for climate change in a place like the Amazon rainforest? Let me tell you, I spend a lot of time in these places, and we're seeing the climate changing already.

And third and final question is, how do we manage biodiversity on a planet of protected ecosystems? The example I started out with about lions hunting, that was a study we did behind the fence line of a protected area in South Africa” [6].

Нижче будуть наведені приклади, які висвітлюють особливості наукового стилю в промовах, а саме: використання професійної термінології. Приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”. “You might think of this as kind of like a primitive cell. If we accept the theory of evolution, then the first dawn of synthesis of life must consist in the production of forms intermediate between the inorganic

and the organic world, or between the non-living and living world, forms which possess only some of the rudimentary attributes of life so, the ones I just discussed...” [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у дослідженні встановлено, що переклад англійських екологічних TED-виступів українською мовою потребує поєднання термінологічної точності, стилістичної гнучкості та збереження переконувального впливу оригіналу. Ефективний переклад має враховувати особливості публічного мовлення, структуру, риторичні прийоми спікерів і культурні аспекти сприйняття інформації українською аудиторією. Застосування відповідних перекладацьких трансформацій дозволяє забезпечити доступність, інформативність і комунікативну релевантність екологічних повідомлень, що сприяє формуванню екологічної свідомості в суспільстві.

Результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів, викладачів перекладознавства та фахівців у сфері екологічної комунікації. Перспективним є поглиблений аналіз перекладу вузькоспеціалізованої екологічної термінології та стратегій формування екологічної свідомості. Доцільним також є зіставлення перекладів, виконаних професійними перекладачами та волонтерами, з метою виявлення відмінностей у підходах і якості. Окремого вивчення потребують невербальні аспекти перекладу (жести, інтонація, візуальні матеріали) та їх відтворення в україномовному контексті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Дерік І.М., Дружина Т.І. Scientific texts in the paradigm of translation studies. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2020 № 30. С. 89–96.
3. Жуковська В.В. English stylistics: fundamentals of theory and practice. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2010. С. 10–18.
4. Ткачова Є.В., Мочалов С.І. Англійсько-український екологічний словник. Видавництво Перун. 2019. С. 9–12.
5. Червонецький В.В., Червонецька С.С. Переклад текстів екологічної тематики з англійської мови на українську: лексико-семантичний аспект. *Термінологічний вісник*. Харків. 2015. Вип. 3(2). С. 94–100.
6. Asner Greg: Ecology from the air. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/greg_asner_ecology_from (дата звернення: 12.11.2025)
7. Azevedo Tasso. Hopeful lessons from the battle to save rainforests. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/tasso_azevedo_hopeful_lessons_from_the_battle_to_save_rainforests/transcript (дата звернення: 12.11.2025)
8. Barnard Dom. Literary techniques for your speech, with examples analyzed. URL: <https://virtualspeech.com/blog/literary-techniques-for-a-speech> (дата звернення: 11.11.2025)
9. Hanczyc Martin. The line between life and not-life. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/martin_hanczyc_the_line_between_life_and_not_life (дата звернення: 12.11.2025)

10. Malhi Yadvinder. How to measure the planet's heartbeat? TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/yadvinder_malhi_how_to_measure_the_planet_s_heartbeat (дата звернення: 13.11.2025)

REFERENCES:

1. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (2005). [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. Kyiv, Irpin' : VTF "Perun". 1728. [in Ukrainian]
2. Derik, I., Druzhyna, T. (2020). Scientific texts in the paradigm of translation studies. *Naukovyi visnyk PNPУ im. K.D. Ushyns'koho*. № 30. 89–96. [in English]
3. Zhukovs'ka, V. (2020). English stylistics: fundamentals of theory and practice. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*. 10–18. [in English]
4. Tkachova, Ye., Mochalov, S. (2019). Anhliys'ko-ukrayins'kyi ekolohichnyy slovnyk [English-Ukrainian Ecological Dictionary]. Vydavnytstvo Perun. 9–12. [in Ukrainian]
5. Chervonets'kyi, V., Chervonets'ka, S. (2015). Pereklad tekstiv ekolohichnoyi tematyky z anhliys'koyi movy na ukrayins'ku: leksyko-semantychnyy aspekt [Translation of texts on environmental topics from English into Ukrainian: lexical and semantic aspect]. *Terminolohichnyy visnyk*. Kharkiv. № 3(2). 94–100. [in Ukrainian]
6. Asner Greg: Ecology from the air. TED Talks. 2013. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/greg_asner_ecology_from_the_air/transcript (reference date: 12.11.2025) [in English]
7. Azevedo Tasso. Hopeful lessons from the battle to save rainforests. TED Talks. 2015. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/tasso_azevedo_hopeful_ (reference date: 12.11.2025) [in English]
8. Barnard Dom. Literary techniques for your speech, with examples analyzed. 2021. Retrieved from: <https://virtual-speech.com/blog/literary-techniques-for-a-speech> (reference date: 11.11.2025) [in English]
9. Hanczyc Martin. The line between life and not-life. TED Talks. 2011. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/martin_hanczyc_the_line_between_life (reference date: 12.11.2025) [in English]
10. Malhi Yadvinder. How to measure the planet's heartbeat? TED Talks. 2025. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/yadvinder_malhi_how_to_measure (reference date: 13.11.2025) [in English]

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025